

Näkökulmataulukko - Yhteisöllisyys, osallisuus ja toimijuus opioidikorvaushoidossa, Helsingin Diakonissalaitoksen Hoiva Oy

Toimijat			
Asiakasnäkökulma KORVAUSHOIDOSSA OLEVAT, ASIAKASEDUSTAJAT JA HENKILÖKUNTA. "Lääkehuoneesta saa, jos ei promilleja lääkkeen.... yhteisöntyöntekijät - niiden kanssa sit... joka päivä jutellaan... ollaan muuten". "Sit on toi bändin "kansalaistoiminnan ohjaajan nimi"... "ja muut jutut, kuten kraffiti, valokuvaus,... siellä on... luettelee kansalaistoiminnan ja OK-hankkeen ihmisiä"	Ammattilaisnäkökulma LAAJENNETTU YHTEISÖ JA TYÖYHTEISÖ: asiakkaat, asiakasedustajat, päihdepalveluyksikön (sairaanhoitajia, lähihoitajia, sosionomi, lääkäri) työntekijät, lähiesimies, yksikönjohtaja sekä eri hankkeiden työntekijät, opiskelijat, vapaaehtoiset, pappi, kuntouttavassa työtoiminnassa tai työkokeiluissa tai palkkatukityössä olevat, yhteistyökumppanit mm. eri päihde- ja asumispalveluiden yksikön henkilökunta, oppilaitokset. Yhteisöllisyys tuottaa osallisuutta ja toimijuutta. Kokemuksemme mukaan yhteisöllisyys kehittyessään lähentyy yhteisöhoitoa. Yhteisö alkaa ottaa vastuuta jokaisen kuntoutumisesta ja haastaa työntekijöitä luopumaan turhasta vallankäytöstä.	Organisatorinen näkökulma OK-hankkeen hankeverkosto, palvelualueen johtoryhmän jäsenet (palvelualuejohtaja, yksikönjohtajat, ylilääkäri, erityisasiantuntijat), yhteistyökumppanit, kuten palvelua ostavat kaupungit, kansalaistoiminta / kansalaistoimintakeskukset, konsernin tukipalvelut (mm. kiinteistö, hankinnat, talous- ja tietohallinto, lakiasiat ja tietosuoja, viestinä, sielunhoito), konsernin johto.	Poliittis-hallinnollinen näkökulma Yhteisöllisyys on osa asiakkaan tarpeisiin vastaavaa psykososiaalista kuntoutusta. Se luo perustan kaikkien yhteisön jäsenten osallisuuden ja toimijuuden edistämiseksi, kuntoutumiselle sekä vertaistoiminnalle. HDL toteuttaa yhteisöllisyyttä yhteisöhoitona. 33/2008 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoidosta eräillä lääkkeillä https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080033 huumeongelman hoito, Käypä hoito -suositus 12.4.2018 http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituks/suositus?id=hoi50041 http://stm.fi/hankkeet/asiakaslahtoisuus/asiakkaiden-osallistumisen-toimintamalli
Tehtävät ja työnjako			
Asiakasnäkökulma YHTEISÖKOKOUKSET 2-4 kertaa kuukaudessa siellä päätämme yhteisistä asioista, päätöksenteko foorumi. OMA hoito- tai kuntoutussuunnitelma.	Ammattilaisnäkökulma PERUSTEHTÄVÄ määritelty ja yhdessä sanoitettu sekä ymmärretty - asiakkaat keskiössä ja kyky luopua turhasta vallasta.	Organisatorinen näkökulma Organisaatiossa YHTEINEN VISIO JA MISSIO. Palvelualueella yhteinen PÄÄMÄÄRÄ.	Poliittis-hallinnollinen näkökulma Eriarvoisuustyöryhmän 2018 suositus kohderyhmän osalta: kuntoutusta ja elämänlaatua

Näkökulmataulukko - Yhteisöllisyys, osallisuus ja toimijuus opioidikorvaushoidossa, Helsingin Diakonissalaitoksen Hoiva Oy

ARVOSTAVA KESKUSTELU JA YHTEINEN YMMÄRRYS sekä yhteisön rakentaminen (Kaapeli valmennukseen osallistuminen), kehittämis- ja strategiapajoihin osallistuminen. VASTUUTEHTÄVÄT: esimerkiksi vaaleilla valitut asiakasedustajat, keittiövastuu, yhteisövastuu, ympäristövastuu. YHTEISKEHITTÄMINEN myötä syntyneet ryhmätoiminnot kehittämis- ja virkistyspäivät. Esim. "Voin toimija ohjaajana ryhmissä", Yhteinen piha "Se graffitin teko, kun meihin luotettiin... me tehtiin se ihan itse." Selvinpään bändin esiintyminen opioidikorvaushoidon päivillä: "Ihan uskomaton tää tunne... se soittamista ennen yhteishyppiminen auttoi..." Paintball - "Oli varsinaista tiimityötä yhdessä"	JATKUVA ARVIOINTI ja reflektointi, tutkiva ote. Kasvu ja OPPIMINEN, mokien sallinta. AVOIN PÄÄTÖKSENTEKO ja päätöksentekofoorumit. Työntekijöiden ja esimiesten on sisäistettävä yhteisöllisyyden / yhteisöhoiton merkitys, mitä se konkreettisesti tarkoittaa perustehtävän ja ammatti-identiteetin näkökulmista.	STRATEGINEN TYÖSKENTELY. Palvelualueen JOHTO YKSIKÖIHIN säännöllisesti sekä tiedottaminen läpinäkyvää. Säätiön ja konsernin johto jalkautuvat yksiköihin laitakaupungin luokkaretkien muodossa samalla YHTEISKUNNASSA OSALLISTAEN poliittisia päättäjiä ja yhteiskunnallisia vaikuttajia. Yhteisöllisyyden, osallisuuden ja toimijuuden edistäminen vaatii ohjausta ja tukea sekä esimerkillä johtamista.	parantavia palveluita tulisi lisätä, jotta kansalaisten elämänhallinta, yhteisöissä toimiminen ja sosiaaliset vuorovaikutussuhteet parantuvat. Valtioneuvoston kanslia. Eriarvoisuutta käsittelevän työryhmän loppuraportti. 2018/1, Helsinki. Saatavilla: http://valtioneuvosto.fi/documents/10616/334456/eriarvoraportti-21032018/fd6f37c6-04d9-44db-99bb-53d54ef1ad1f/eriarvoraportti-21032018.pdf. Luettu 21.3.2018
Tiedot, taidot ja välineet			
Asiakasnäkökulma YHTEISÖKOKOUS: "Ilmoitustaululla on esityslista... puheenjohtaja kyllä sanoo, jos joku huutaa... keskustellaan" Oikeasti YKSILÖLLINEN HOITO-KUNTOUTUSSUUNNITELMA "Se on mun... mitä mä haluan" VASTUUTEHTÄVÄT: "... yhdessä sovittu" "Joskus ei ole tekijöitä... jää tekemättä tai no henkilökunta tekee... ei aina, riippuu mistä kyse" "Haetaan	Ammattilaisnäkökulma Arjessa säännölliset YHTEISÖKOKOUKSET. ASIAKASEDUSTAJAKOKOUKSET 1-2x/kk, toiminnan kehittäminen yhdessä: Asiakasedustajat, henkilökunnan edustaja, esimiehet ja käsiteltävään aiheeseen liittyvät henkilöt. ASIAKASEDUSTAJUUS edistää asiakkaiden osallisuutta ja edustajan voimavaroja ja toimintakykyä. Se on	Organisatorinen näkökulma YHTEISTUOTANNOLLISUUS – COPRODUCTION osana strategiaa - tapa toimijuuteen ja osallisuuteen yhdessä tasavertaisesti. Yhteisöllisyyden, osallisuuden ja toimijuuden rakentaminen edellyttää laajennetun yhteisön jäsenten yhteisen tavoitteen ymmärrystä, toimintatapojen ja menetelmien	Poliittis-hallinnollinen näkökulma Huumeongelmaisen hoito. Käypä hoito - suositus 2018. Saatavilla: http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituks/suositus?id=hoi50041#s6 http://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammattinharjoittaminen/laakehoito/opioidiriippuvuuden_hoito2018.

Näkökulmataulukko - Yhteisöllisyys, osallisuus ja toimijuus opioidikorvaushoidossa, Helsingin Diakonissalaitoksen Hoiva Oy

xx(henkilökunnan nimi), kun jos joku kaatuu" ASIAKASEDUSTAJAKOKOUKSET: "Voi tuoda esille, minkä pitäisi toimia paremmin" Asiakasedustajan tehtävänkuvaavaa räätälöidään sovitusti edustajan kanssa hänen voinnin ja toimintakyvyn edistämisen näkökulmat huomioiden. KAAPELI-YHTEISÖVALMENNUS: "Ollaan kaikki tasa-arvoisia, niin kuin ihmisiä, kaikki etunimellä." "Me ollaan enemmän samanlaisia kuin erilaisia." Kaapelin myötä syntynyt mm. liikunta- ja hyvinvointiryhmä, höpöttelyklubi, kulttuuriklubi, Pop Up ryhmä, yhteinen piha viihtyisäksi (taideteos, pöydät, tuolit, kukkapenkit, yhteisruokailu, kaikki ovat tervetulleita). "Ne KEHITTÄMISPÄIVÄT siellä Heponiemessä on ollut mahtavia... kun yhdessä mietitään jotain... vaikka ryhmiä ja mitä mä osaan... voin niin kuin auttaa muita..." "Se saunominen yhdessä oli mukavaa." Yhteisöllisyys lisää asiakkaiden yhteiskuntaan integroitumista, osallisuuden kokemusta, päihteettömyyttä, toimintakykyä ja arjen hallintaa.	yhteisössä vaikuttamista, kehittämistä, osallistumista, ohjaamista ja opastamista. "En tulisi arjessa toimeen ilman asiakasedustajia. Teemme yhdessä töitä yhteisössä. En koskaan ole jäänyt yksin, aina tiukoissakin tilanteissa joku asiakasedustaja tulee yhteisössä tuekseni esim. kun toinen asiakas kiihtyy." Asiakasedustajuus TOIMINTA ON LUONUT neuvottelevan luottamuksellisen ilmapiirin, jolloin ristiriitatilanteet ovat vähentyneet ja yhteisöt rauhoittuneet. Asiakkaiden vastuullisuus ja aktiivinen rooli hoidossaan sekä yhteiskunnassa ovat lisääntyneet. Luottamus lisää luottamusta ja vastuunanto vastuullisuutta. KAAPELI YHTEISÖVALMENNUS mahdollistaa yhteiskehittämisen ja professionaalisten roolien riisumisen. YHTEISÖN KEHITTÄMIS- JA VIRKISTYSPÄIVÄT eri toimintaympäristössä kuin hoitopiste mahdollistaa uuden innovoinnin, tasavertaisuuden ja syvällisen kulttuurin muutoksen.	avointa kyseenalaistamista sekä yhdessä niiden uudelleen konkretisointia. Tämä kulttuurinen muutos on yhteinen matka niin asiakkaille, ammattilaisille kuin organisaatiolle. Yhteisöllisyys uudistaa ammatillisuutta, ammatti-identiteettiä ja koko organisaatiota.	Valtioneuvoston kanslia. Eriarvoisuutta käsittelevän työryhmän loppuraportti. 2018/1, Helsinki. Saatavilla: http://valtioneuvosto.fi/documents/10616/334456/eriarvoraportti-21032018/fd6f37c6-04d9-44db-99bb-53d54ef1ad1f/eriarvoraportti-21032018.pdf. Yhteisöhoito opas Helsingin Diakonissalaitoksen päihdevieroitusosastolle. Ahonen R, Korpivaara N & Saari K. 2013. Laurea Ammattikorkeakoulu. Saatavilla: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/58665/nina_korpivaara.pdf?sequence=1&isAllowed=y
--	--	--	--

Näkökulmataulukko - Yhteisöllisyys, osallisuus ja toimijuus opioidikorvaushoidossa, Helsingin Diakonissalaitoksen Hoiva Oy

Lait ja asetukset			
Asiakasnäkökulma Asiakkaan OIKEUS OSALLISUUTEEN on vahvasti esillä ajankohtaisessa lainsäädännössä, hallitusohjelmissa ja kärkihankkeissa.	Ammattilaisnäkökulma Laajentuvassa työyhteisössä KAIKKIEN toimijoiden ammattilaisten, opiskelijoiden, vapaaehtoisten on TIEDOSTETTAVA asiakkaan oikeudet. Ammattilaisten OSANA PERUSTEHTÄVÄÄ on tukea ja ohjata asiakkaita osallisuuteen.	Organisatorinen näkökulma OSALLISUUDEN MAHDOLLISTAMINEN. Kaikessa toiminnassa suunnittelusta, päätöksentekoon, toteutukseen ja arviointiin on asiakkailta oltava mahdollisuus asiakasedustajaan. Kaikissa heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten OSALLISUUS ON TURVATTAVA ajankohtaisessa laaja-alaisessa muutoksessa systemaattisesti.	Poliittis-hallinnollinen näkökulma http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=3244 "Osallisuus lainsäädännössä OSALLISUUS ON DEMOKRAATTISEN YHTEISKUNNAN PERUSTA, ja siksi osallisuus, osallistuminen, vaikuttaminen ja asiakaslähtöisyys näkyvät vahvasti myös lainsäädännössä." mm. Perustuslaki 11.6.1999/731 Uudistettu kuntalaki 10.4.2015/410 Uudistettu sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301 Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785 Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 28.12.2012/980 https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2017/20170015 2.4.2. osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet Useat kaupungit, kuten Oulu, Rovaniemi, Lahti, Turku, Tampere, Vantaa kuvaavat kuntalaisten osallistumista ja vaikuttamismahdollisuuksia osana kunnan päätöksentekoa ja palveluita. Osallisuutta on kuvattu laajemmin osan kuntalaisten esim. nuorten tai asunnottomien kohdalla. Osa kunnista, kuten Helsinki on osallisuuden ja osallistavan vuorovaikutuksen määritellyt strategiasta alkaen läpileikkaavaksi kaikessa kunnan toiminnassa ja päätöksenteossa. Lähde: kuntien www. sivut Luettu 30.3.2018.
Periaatteet ja säännöt			
Asiakasnäkökulma YHTEINEN YHTEISÖ SEKÄ YHDESSÄ JAETUT ARJEN TILANTAAT: "Minut hyväksytään, kukaan ei katso kiertoon ja syytä kaikesta" "Täällä ei hylätä ketään, jätetä yksin" "Mulla ei ole ollut ennen mitään paikkaa, mihin kuulua" "Ei kukaan ole sekaisin tai huuda, eikä kukaan käy päälle" "Me puolustetaan	Ammattilaisnäkökulma YHTEINEN TODELLISUUS JA YMMÄRRYS SEKÄ SITOUTUMINEN YHDESSÄ SOVITTUUN: arvot, mielikuvat, uskomukset, normit, tavoitteet ja päämäärät, toimintamallit, käytännöt, sopimukset, pelisäännöt, rakenteet	Organisatorinen näkökulma YHTEISTUOTANNOLLISUUDELLA (coproduction) tarkoitetaan tapaa toimia joka - Korostaa ammattilaisten ja palvelun käyttäjien yhteistyötä - Varmistaa että jokaisella on tehtävä yhteisössä, ei ole vain passiivisia	Poliittis-hallinnollinen näkökulma https://www.hdl.fi/blog/2018/01/28/kaapeli-yhteisovalmennukset-voimauttavat-ihmisiä-jarakentavat-yhteisoja/

Näkökulmataulukko - Yhteisöllisyys, osallisuus ja toimijuus opioidikorvaushoidossa, Helsingin Diakonissalaitoksen Hoiva Oy

toisiamme luettelee henkilökunnan jäseniä." KÄYTÄNNÖT JA SÄÄNNÖT: Väkilvalta ja päihteet eivät kuulu yhteisöön. Muista asioista keskustellaan. ASIAKASEDUSTAJA MALLI: Asiakasedustaja: Päihdepalveluyksikön asiakkaat valitsevat keskuudestaan vaalilla vähintään yhden asiakasedustajan / yhteisö (n. 50 asiakasta). Asiakasedustajien tehtäväkuva: Paikalla yhteisössä koko yhteisön aukioloajan Näyttää ja neuvoa esimerkillisellä käytöksellään ja tiedottaa muita yhteisön asiakkaita On mukana rajauskeskusteluissa asiakkaan pyynnöstä ja muutenkin toimii puolueettomana sovittelijana ristiriitatilanteissa Yhteisökokouksiin osallistuminen (yhteisön päätöksentekofoorumi) Uusien asiakkaiden, opiskelijoiden ja työntekijöiden perehdytykseen osallistuminen Yhteisön toimintaan ja hoitoon liittyviin kehittämis - ja päätöstentekofoorumeihin osallistuminen Osallistuu hoidon kehittämisen ja ympäristötyön tapaamisiin Osallistuu organisaation strategiatyöskentelyyn Messutapahtumiin, koulutusvierailuihin ja muihin edustustehtäviin osallistuminen Päihdepalveluyksikön vierailijoiden vastaanotto esimerkiksi "Laitakaupungin luokkaretkiin" osallistuminen Henkilökunnan rekrytointiin osallistuminen Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden haastattelut ja valinta henkilökunnan kanssa.	(asiakasraportit, hallinnolliset tiimit, kehittämis- ja strategiatyöskentely). ASIAKAS MÄÄRITTEE ITSE hoitosuunnitelmassa milloin, miten osallistuu yhteisöön vai osallistuuko ollenkaan. Yhteisöhoito ovat itsessään terapeutin menetelmä. Yhteisöstä ei eroteta, sääntöjen rikkomisesta: väkilvalta ja päihteiden käyttö seuraamukset ovat yksilöllisiä. Käytäntöjen ja sääntöjen rikkominen on oppimismahdollisuus. EI RANGAISTUKSIA, VAAN SEURAAMUKSIA Esim. väkivaltaisesta kielenkäytöstä voi seurata se, ettei rajattuun aikaan voi osallistua yhteisöön. Asia keskustellaan aina yhdessä (asiakas ja henkilökunnan edustaja, usein asiakasedustaja) ja päätökset tehdään yksilöllisesti. Ei toivottu käyttäytyminen on OPPIMISMÄHDOLLISUUS.	palvelun käyttäjiä - Tuottaa monimuotoisia innovaatiota. (monimuotoinen – asiakkaiden jaettu asiantuntijuus) - Perustuu dialogiin, yhdessä sovittuihin tavoitteisiin ja täysin "inklusiiviseen" toimintaympäristöön. (kutsuu kaikki sidosryhmät mukaan) Yhteistuotannollisella TAPA TOIMIA EDISTÄÄ asiakkaan osallisuutta; merkityksellisuuden ja kuulluksi tulemisen kokemusta. Yhteistuotantoa tarvitaan rakenteellisen syrjäytymisen, keskitetyn päätöksen teon ja rajallisten valinnanmahdollisuuksien purkamiseen. KAPELI-yhteisövalmennus: kansainvälisenä yhteistyönä kehitetty vertaistuen, toimijuuden ja yhteisöllisyyden tuottamisen malli CABLE (Community Action Based Learning for Empowerment). Sen tavoitteena on osallistujien voimaantuminen, osallisuus ja vastuunotto itsestä ja omasta yhteisöstä. Kaapeli-valmennuksessa on kyse muutokseen tähtäävästä yhteisölähtöisestä oppimisprosessista, jonka kuluessa osallistujat tulevat paremmin tietoisiksi omista kyvykkyyksistään sekä toimintaympäristön tarjoamista mahdollisuuksista.	
--	--	---	--

Näkökulmataulukko - Yhteisöllisyys, osallisuus ja toimijuus opioidikorvaushoidossa, Helsingin Diakonissalaitoksen Hoiva Oy

Talous			
Asiakasnäkökulma "Nyt on ollut kaikkeen mahdollista". "On hyvä, kun saa myös syödä jotain... yhdessä... jää Hurstilta haetut..." "Se kun niinku yhdessä tehdään jotain....mikä meille on tärkeää (Kaapelin arvotyöskentely)... ja... sit vikalla kerralla me mentiin oikein hienoon ravintolaan syömään,"	Ammattilaisnäkökulma Opioidikorvaushoidon psykososiaalista kuntoutusta: yhteisöllisyyttä on kehitettävä. Yhteisöllisyys lisää asiakkaiden yhteiskuntaan integroitumista, osallisuuden kokemusta, päihteettömyyttä, toimintakykyä ja arjen hallintaa. Yhteisöhoito on pitkässä juoksussa yhteiskunnalle taloudellisesti kannattavaa sekä yksilöiden näkökulmasta vaikuttavaa. Mielekäs arjen toiminta, osallisuus, yhteisöllisyys oma merkitys yhteisössä ja yhteiskunnassa tukee päihteettömyyttä. Toiminnan ja osallisuuden myötä päihteidenkäyttö vähenee tai loppuu kokonaan. Motivoituminen päihteettömyyteen syntyy. Yhteisöllisyyteen, osallisuuteen ja toimijuuteen: on oltava riittävästi rahaa, kuten myös laajentuvan yhteisön koulutukseen ja työnohjaukseen.	Organisatorinen näkökulma Kehittämishankkeen budjetti mahdollistaa yhteisöllisyyden esim. yhteiset osa- ja kokopäivän kehittämis- ja virkistytymispäivät yhteisön / organisaation tilojen ulkopuolella, materiaalin ja ruokailun esim. yhteisövalmennuksissa, hankekehittäjien yksilöllisistä ja yhteisistä tarpeista käsin olevien ryhmätoimintojen kehittämisen ja toteuttamisen. YHTEISÖLLISYYS, OSALLISUUS JA TOIMIJUUS MAKSAÄ, SE EI SYNNY ILMAISEKSI.	Poliittis-hallinnollinen näkökulma Miten yhteisöllisyys, osallisuus, toimijuus ja vertaistuki huomioidaan osana opioidikorvaushoitoa? Miten ne huomioidaan palveluiden sisältöä ja vaikuttavuutta kilpailutettaessa? Yhteisöllisyys tuottaa osallisuutta ja toimijuutta. Kokemuksemme mukaan yhteisöllisyys kehittyessään lähentyy yhteisöhoitoa. Ammattilaiset eivät voi yksin sitä saada aikaan. https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalinen-kuntoutus. https://kuntoutusportti.fi/sosiaalinen-kuntoutus/yleista/.